

Fig. 1. Skejby. Ydre set fra sydøst. — *The church seen from southeast.*

N.E. 1967

SKEJBY KIRKE

ÅRHUS KOMMUNE

Ved fundats af 26. maj 1420 annekteredes kirken det af biskop Bo Mogensen Lang stiftede kapel ved Århus domkirke (jfr. p. 75)*. Ærkedeggen beholdt sin visitations-ret², således at inkorporationen ikke fik betydning for kirkens og kirkegodsets bestyrelse, men alene for præstekaldets besættelse³. Mellem 1620 og 1631 blev præsten i Skejby og Lisbjerg tillige præst for Hasle, hvor han 1634⁴ fik overladt en gård. Han bosatte sig imidlertid i Skejby⁵, og først den sognepræst, der tiltrådte 1676, tog bolig i Hasle⁶.

Skejby, der lå »på adelvej til Århus«, led i 1630'rne og 1640'rne under følgerne af svenskekrigene, og dens 10 gårdmænd kunne ikke betale afgifter til kirken. Forholdet gentog sig 1658—60, da kirken blev hærget af svenske og polske krigsfolk⁷.

2. oktober 1666 skødte kongen visitationsretten til Axel Sehested⁸, hvis kreditors enke 14. februar 1699 afhændede den til biskoppen⁹. Ved brev af 1. april samme år overlod kongen bispeembedet kirketienden og kirkens øvrige indkomster mod at vedligeholde bygningen og afholde kirkens øvrige udgifter¹⁰. Ved auktion 14. maj 1809, approberet af kongen 7. juli samme år, solgtes kirken og dens tiende til sognemændene¹¹; 1. januar 1912 blev den selvejende. Skejby-Lisbjerg sogne indlemmedes 1962 i Århus købstad og udskiltes 1966 fra Hasle sogn.

Fig. 2. Skejby. Ydre set fra nordøst. — *The church seen from northeast.*

N.E. 1967

Før indlemmelsen i Århus var Skejby en selvstændig landsby og den første, man kom til undervejs nordpå ad Randersvej. Landsbyens huse, der nu fortrænges af en hastigt voksende forstadsbebyggelse, samlede sig ved kirken på toppen af bakkedragene på sydsiden af den brede Egådal.

Kirkegården, der 1846¹² benyttedes som blegeplads og 1948¹¹ blev udvidet mod øst, omgives på det ældre afsnit af støttemure af kløvsten, hvoraf sydsiden som den ældste er rejst 1906¹³. Indtil da udgjordes kirkegårdsmuren, der først omtales 1635⁷, af et svært stendige, som jævnligt meldes omsat. 1961 blev arealet ved udvidelsens nordside reguleret i forbindelse med anlæggelse af parkeringsplads ved siden af huset »Kirkely«, hvor der er indrettet graver-bolig¹³. Hovedindgangen, som 1942¹³ fik nye låger, findes i den eksisterende rest af østsiden hegnsmur. Under svenskekrigene i 1600-tallet måtte tømreren gentagne gange reparere eller forny port og låge, der var udført med tremmefløje mellem stolper med en overliggende bjælke⁷. I samme periode nævnes en låge, vist identisk med den, der indtil 1956 sad vestligst i sydsiden og 1868¹³ forsynedes med murede piller, hvoraf den østre er bevaret. I midten af 1950'erne fornyedes den store trappe på skråningen umiddelbart vest for kirkens tårn, og terrænet blev omlagt. Fodgængeradgang i udvidelsens sydmur.

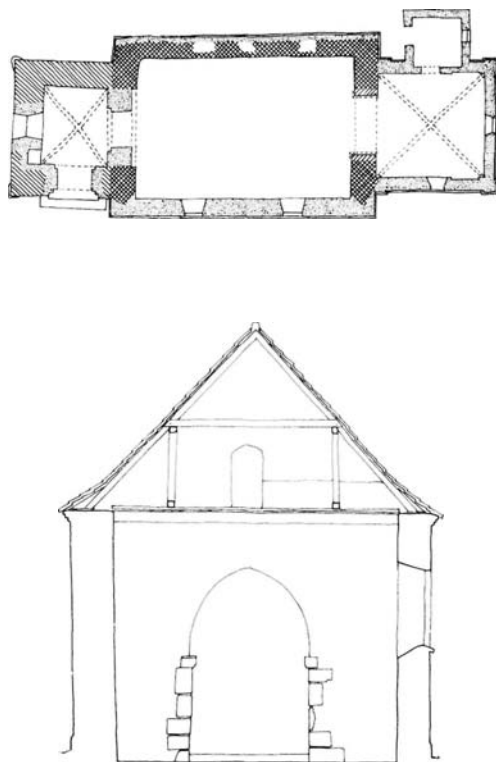

Fig. 3. Skejby. Plan 1:300, målt 1966 og tegnet af KdeFL. — *Groundplan 1:300.* Fig. 4. Tværsnit i skibet, set mod øst, 1:150. Målt 1966 og tegnet af KdeFL. — *Crosssection in the nave, looking east, 1:150.*

Hvidkalket, teglhængt *ligkapel* i gotisk stil opført 1904 tæt ved tårnets nordvestre hjørne; hus til materialer m.v. rejst nordfor 1923¹³.

Kirken består af kor og skib, der vel er opført i romansk tid, men præges af omsætninger og fornyelser i en sådan grad, at kun noget af skibets murværk er originalt. Antagelig i sengotisk tid er til skibets vestgavl føjet tårnet, hvis top er fra 1912. Et våbenhus er nedrevet 1816; sakristiet ved korets nordside bygget 1951. Orienteringen er næsten solret.

Kor og skib er over en skråkantsokkel opført af *granitkvadre* samt *rå og kløvet kamp*, der præger skibets omsatte nordside. Sydmuren er nyopført 1860¹³ med tegllag indlagt mellem granitskifterne. Koret, der sattes istand 1638—39⁷ og 1811¹², blev gennemgribende ombygget 1868¹³; hjørnerne forsynedes med mur-stensliséner, og øvre del af murene udførtes i tegl. Ved gulvundersøgelse 1951 fandtes i skibet nogle stolpehuller, der formentlig hidrører fra bygningsstillads¹⁴.

Af oprindelige *døre* og *vinduer* er intet bevaret på plads; dørstedet i skibets sydside bemærkedes ved murens omsætning 1860. I tårnportalen er placeret

N.E. 1967

Fig. 5. Skejby. Triumfbuens nordre kragsten med dyrebillede (p. 1372). — *The northern impost of the chancel arch.*

et *tympanon*¹⁵ (fig. 6), der tidligere lå som øverste trin i trappen ved tårnets vestside. Den blegt rødgrå granitblok, der oprindelig må have haft den for tympana usædvanlige, femkantede form, er under en tredobbelt, rundbuet rundstav dekoreret med et relief af to dyr, muligvis løve og okse, hvis tunger berører hinanden, og hvis haler slynger sig mellem de respektive bagben op over hver sin ryg, hvor de tredelte haleduske mødes over dyrenes hoveder. Foroven kantes med bånd af rankeslyng i lavere relief. Et par vinduesoverligger, der angiver en 58 cm bred åbning, er indmuret i skibets syd façade. Triumfbuen er omdannet, men de profilerede kragsten (fig. 5) bevaret. Den nordre må være en genanvendt blok, idet den på sin ene endeflade, inden for en afbrudt rammevulst, er dekoreret med et springende, firbenet dyr¹⁶, hvis bagkrop er borthugget; over dyrets hals ses halens tredelte dusk.

Ændringer og tilføjelser. Til skibets vestgavl er formentlig i senmiddelalderen føjet *tårnet*, der over en i hjørnerne fremspringende markstenssyld er bygget af munkesten i munkeforbandt. Tårnrummet, som overdækkes med et krydshvælv, der hviler på afsæt i væggene, stod tidligere i forbindelse med skibet ved en spidsbuet arkade. Rummet, der 1633⁷ havde vestvindue, har siden 1816—17 fungeret som våbenhus, og i den tilmurede arkade er indsat en tofløjet dør. 1702¹⁷ behøvede tårnets syd- og vestsider murankre, og 1810 var tilstanden så dårlig, at sognemændene, der netop havde købt kirken, søgte kancelliet om nedrivningstilladelse. Dette blev afslået, men 1816—17 nedbrød man toppen, så tårnet kom til at udgøre »en lige linie med langkirken»⁹. I denne lave skik-

Poul Pedersen 1977

Fig. 6. Skejby. Tympanon, indsat i portal fra 1883 (p. 1372). - *Tympanum, re-used in portal from 1883.*

kelse, 1860 smykket med kamtakker, stod tårnet indtil 1912¹³, da det ved kirkens overgang til selveje forhøjedes og forsynedes med de eksisterende, kamtakkede gavle. Indgangen flyttedes 1883¹⁸ fra vest- til sydsiden, og 1938¹³ etableredes glamhuller mod øst.

Sakristiet ved korets nordside opførtes 1951 efter tegning af E. og F. M. R. Draiby og S. Fritz.

† *Våbenhus*, der formentlig har ligget foran syddøren, repareredes 1638—39⁷; gentagne gange i samme århundrede nævnes udbedring af tegltag. 1816¹⁹ karakteriseredes huset som beskadiget, hvorefter det sløjfedes, og indgangen blev flyttet til tårnets vestside.

Korets krydshvælv er fra 1868, da det afløste et, som repareredes 1638—39, og som kan have været middelalderligt.

Under svenskekrigene ved midten af 1600-tallet meldes om en række istandsættelser og fornyelser, særligt af døre og vinduer²⁰; 1638—39 gennemførtes en større reparation, bl.a. omfattende udskiftning af skibets loftsbjælker og nye tagsten på koret, der indtil da havde haft bly. Siden har alle kirkens tage været teglhængte. Tårnet og våbenhuset synes 1653⁷ at være kalket med brunrødt. Korets og skibets gesimser, der indbyrdes er lidt forskellige, er udført ved midten af forrige århundrede og har afløst sugfjæle, som nævnes i 1600-tallet. Skibets loft gipsedes 1860 og fornyedes med nøddetræsbejdset træværk 1894¹³.

Kirken står i dag hvidkalket med undtagelse af kvadermurværket på korets øst- og sydsider; mellem 1946 og 51 stod også skibets sydfacade med afrenset

Fig. 7. Skejby. Indre, set mod øst. —Interior looking east.

N.E. 1967

murværk. Tagværkerne fornyet i fyr 1860¹³. Alle tage er hængt med røde vinge-tegl, og korets og skibets gavlkamme, der vistnok opsattes i 1860'erne, fjernedes 1951. Sydsidens vinduer er etableret i 1860'erne, korets østvindue 1951; ældre vinduer fornyedes 1817¹⁸. Efter en hovedstandsættelse 1951 under ledelse af E. og F. M. R. Draiby og S. Fritz, står kirken indvendig med hvidkalkede vægge, ferniseret træloft med synlige bjælker og gulv af mursten på fladen. 1893—94 opstilledes en ovn i skibets nordøstre hjørne¹³.

Glasmaleri, Maria med barnet, signeret »Jais [Nielsen 19]51«, udført af »Glarml. L. Frese«; i korets østvindue.

Kalkmalede dekorationer. Fire middelalderlige indvielseskors på skibets nordvæg (jfr. fig. 7—8) afdækkedes 1951—53. De måler 30,5—33 cm i tv. og er rødbrune eller brunlige. I koret udførte Harald Borre samtidig en ribbe-udsmykning i sengotisk stil.

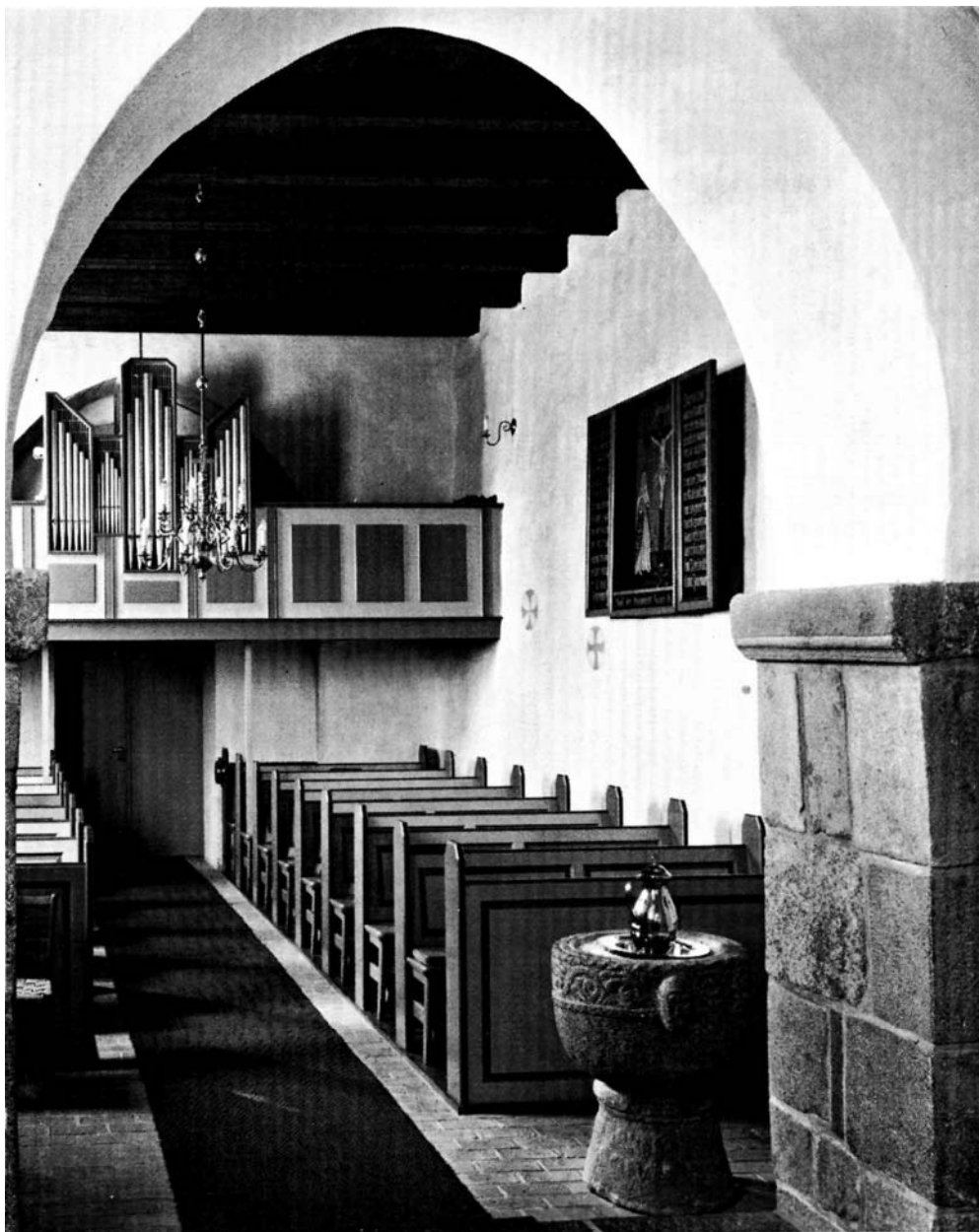
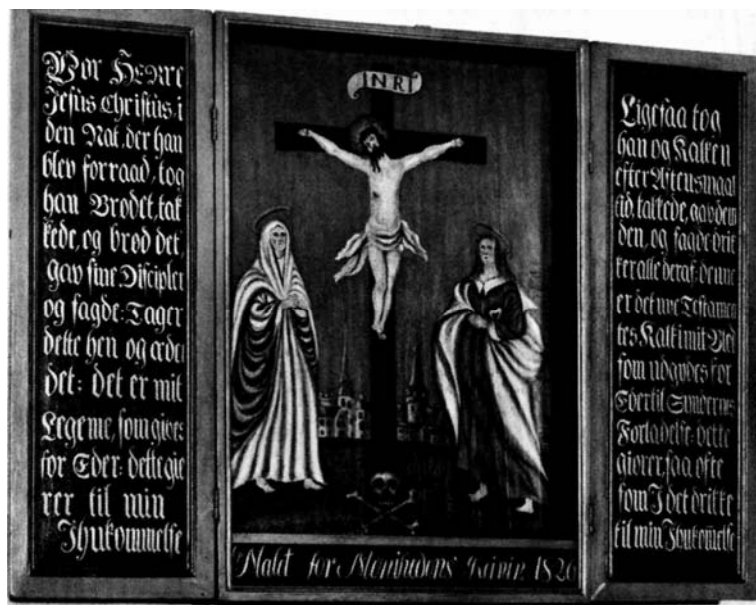

Fig. 8. Skejby. Indre, set mod vest. — *Interior looking west.*

N.E. 1967

N. E. 1967

Fig. 9. Skejby. Tidligere altertavle (p. 1377). — *The former altar-piece, reconstructed and repainted 1826.*

INVENTAR

Oversigt. Kirkens indre bærer præg af en restaurering 1951—53, da inventarstykker omplaceredes (altertavle, korbuekrucifiks), nye udførtes (alterbord, stoleværk, pulpitur), og både gammelt og nyt inventar blev stafferet under P. B. Termansens ledelse.

Alterbord, 1951—53, sat af frådsten. Det middelalderlige *†alterbord*, der 1862¹³ var erstattet med et af fyrretræ, rummede under bordpladen en *†helgengrau*. Den firkantede dæksten, »blåagtig af farve og flammet«, lå i en firkantet fordybning i et brædt. *†Relikviet* bestod af et »meget fortæret« stykke tøj, hvorom der var bøjet et stykke »blik«. Både grav og relikvie blev efter undersøgelsen nedlagt under bordpladen, men er senere forsvundet.

†Alterklædet, nævnt o. 1862¹³, var af sort fløjel kantet af guldgalonier.

Som *alterprydelse* tjener siden 1953 det tidligere *korbuekrucifiks* (fig. 10 og 20), fra o. 1475. Den ret kraftige figur, 73 cm høj, har lille sidevunde. Hovedet, med flettet tornekrone og lukkede øjne, er sunket fremover, så den ene hårlok falder ned foran skulderen. Samtidigt korstræ, hvis oprindelige firpas, med evangelisttegn, er bevaret på de tre øvre korsarmsender. Det nedre, med Matthæus-englen, er nyskåret 1951—53 ligesom en finger på figurens venstre hånd og 12 af stammens korsblomster. Ved restaureringen fik krucifikset en nystaffering oven på afdækkede farvelag fra 1800'rne. Hår og skæg maledes mørkebrunt,

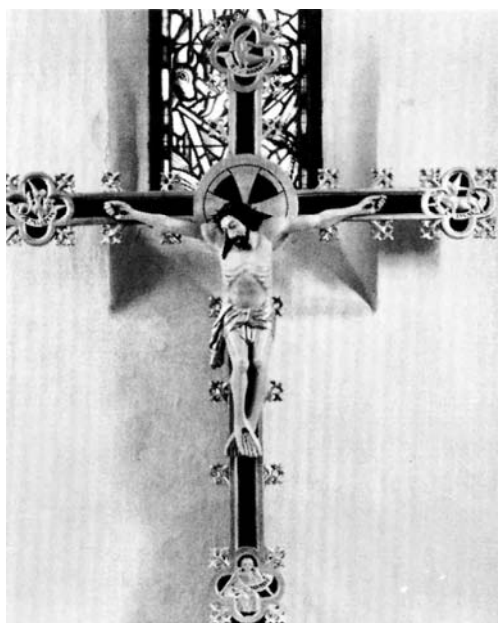

Fig. 10—11. Skejby. 10. Korbuekrucifiks (p. 1376). 11. *Altertavlemaleri, udført 1844 af S. L. Hiernøe (p. 1378). — 10. *Chancel arch crucifix, c. 1475*. 11. *Painting from altar-piece, 1844 by S. L. Hiernøe*.

blodspor fra naglegab og vunde blev angivet. Tornekronen og korsets konvekse midtparti grønt. Lændeklædet blev forgyldt ligesom korsets profiler, kors-blomster og evangelisttegn, hvis navne står med sorte versaler på hvide skriftbånd ligesom o. 1862¹³, da krucifikset hang på skibets nordvæg.

Den tidligere *altertavle* (fig. 9) er en stærkt omdannet, middelalderlig skabs-tavle med nyere maleri i midtskabet (132 cm x 94 cm) og med to flade, bevægelige fløje. Rammeværket er hulstavprofileret på indersiden, affaset på ydersiden; både i midtskab og fløje findes ventilhuller. Tavlen var indtil 1951—53 forsynet med en plint af fyrretræ, antagelig fra 1826. Ved restaureringen fjernedes et indsat Kristusbillede (maleri nr. 2), og det underliggende maleri, udført direkte på træet, rensedes. Ifølge indskriften i smalfeltet forneden var det »[Op]Malet for Menighedens Reinin 1826«. Den naive fremstilling af Kristus på korset mellem Maria og Johannes kan måske være en omdannet gengivelse af et oprindeligt korsfæstelsesbillede. Kristusfiguren har bleg karnation, mørkt hår og skæg og hvidt lændeklæde. Maria bærer hvid kjole og slag med blå foer, Johannes cinnoberfarvet kjortel med hvid krave samt hvid kappe; begge har gule stregglorier. Jordsmonnet er grønt, Jerusalems bygninger lysrøde med gråblå tage, himlen nærmest turkis. Den tilhørende indskrift står hvid på sort bund. Fløjenes nadverord, ligeledes fra 1826, er med hvidgul frak-

N. K. 1967

Fig. 12—13. Skejby. Alterkalk 1837, udført af Niels Holst Wendelboe, Århus (p. 1379). Alterstage 1635 (p. 1379). - 12. *Chalice 1837, executed by Niels Holst Wendelboe, Århus*. 13. *Altar candlestick 1635*.

tur; herunder fandtes en tilsvarende, blot mere grofttegnet. Rammeværket er nystaffet, blågrønt med røde profiler. Ved farveafdækningen, der kun afslørede nyere overmalinger, fjernedes midtskabets indskrift, fra Joh. 6,48, der har hørt sammen med maleri nr. 2. — Nu opsat på skibets nordvæg.

To **malerier*, nu i Den gamle By, har tidligere været indsat i altertavlens midtskab. 1) 1844 (fig. 11), Kristus på korset, ved foden Maria Magdalene, Maria og Jakobs moder, Maria. Billedet er en udvidet kopi af et altertavlemaleri fra 1841 i Hasle kirke, af samme mester, Søren Lave Hiernøe, 1844, malermester i Århus²¹. På maleriet, olie på lærred, 100 x 79 cm, har den korsfæstede bleg hudfarve og hvidt lændeklæde; de tre Maria'er er henholdsvis klædt i blå, grønt med hvidt hovedlin og rødt med gulgrun kappe over hovedet. Bag det mørke bakkehæld anes silhouetten af Jerusalem foran lave, brune bjerge. Et rødtligt skær over byen toner over i baggrundens mørkebrune. Under kvinderne signaturen »S. L. Hiernøe 1844«²². Maleriet, der 1883 udskiftedes med nedenstående, ophængtes herefter i våbenhuset, men flyttedes 1914 til skibets sydvæg¹³.

2) 1883, »Kristus velsigner brødet i nadveren«¹³, udført af P. A. Luders (signeret »PL 1883«), malermester i Århus²³. Oliemaleri på lærred, 104,5 x 78 cm. Frontalt brystbillede af Kristus i blå kjortel og rød kappe lagt over den ene skulder; på det hviddugede bord en kalk og disk.

To *figurer*, Maria og Johannes (fig. 14), o. 1500, har antagelig tilhørt en

N.E. 1967

Fig. 14. Skejby. Sidefigurer til krucifiks (p. 1378). — Side figures to chancel arch crucifix, c. 1500.

korsfæstelsesgruppe, men er hverken samtidig med eller af samme mester som korbuekrucifikset. De noget groft udførte og ret flade figurer er ca. 60 cm høje og har glat bagside. 1951—53 blev Johannes' »jordsmon« fornyet, mens Mariafigurens nederste 7 cm er nyskåret; nye konsoller. Samtidig fjernedes en egetræsmaling, der lå direkte på det afrensede egetræ. Ved nystafferingen forgrovedes figurerne yderligere. Ansigter og hænder er grålige, begges kjortler gullighvide, Marias kappe blå med rødt foer, Johannes' rød med lysblåt foer, gyldne kanter. O. 1862 stod figurerne oven på fløjskabet¹³, og før restaureringen anbragt sammen med korbuekrucifikset på skibets nordvæg, herefter på sydvæggen.

Altersølv. Kalk (fig. 12), 1837, udført af Århusguldsmeden Niels Holst Wendelboe, hvis stempel (Bøje, Tillæg nr. 3317) ses på standkanten. Samme sted en indprikket skriveskrift: »Bekostet af Menigheden i 1837«. 18,5 cm høj. Drevne egeblade og bladranke smykker henholdsvis skaft og fod. Bægeret forgyldtes indvendigt 1863¹³. *Disken*, der formodentlig er ældre end kalken, er glat, med svagt konkav bund og georgskors i cirkel på randen; 13 cm i tv. m.

Oblatæske (fig. 16), fra 1862¹³, af porcelæn fra Bing & Grøndahl, sort, med guld kors og -kanter. Tilsvarende *vinkande* (fig. 17), anskaffet 1912¹³. En *tvinkande* af blå glas omtalt i inventariet o. 1862¹³. *Sygesæt* fælles med Lisbjerg og Hasle.

Alterstager (fig. 13), 1635, kun 30,5 cm høje, med ens, graveret dekoration

Fig. 15. Skejby. Dåbsfad (p. 1381). - Baptismal dish of brass, c. 1550.

N.E. 1967

og versaler på nedre skaftled: symmetrisk skjold hvori »IHS« over årstallet, ved siden heraf sammenskrevet »HS«(?) og »MI«(?)D.²⁴ I.I.P.N.M.O.«. Lysepiberne er i ny tid erstattet af en cylinder til alterlyset. Syvarmet *lysestage* fra 1943. To *trælysestage*, nævnt i inventariet 1649⁷, var bekostet af sognepræsten Frants Nielsen.

Messehagel, 1961, i skab i sakristiet. En *messehagel*, »indvævet i guld og adskillig farvet silke«, var 19. august 1655 foræret kirken af superintendenten over Århus stift Jacob Matthiassen og hans hustru, Anna Casparsdatter. Ifølge regnskabsbogen⁷ havde samme hagel forud været »en korkåbe eller røchlin, som kannikerne i pavedømmet brugte i Århus domkirke« (jfr. p. 526). 1686/87⁷ nævnes at hagelen var af »blommet silketøj«.

Alterskranke fra 1953.

Døbefont (fig. 18), romansk, af granit, kummen, 65,5 cm i tv., er af ret grovkornet, grårød granit, den stærkt forvitrede fod af lidt mere finkornet, lysere materiale. Kummens bølgeranke afbrydes af to mandshoveder, det ene med overskæg. Den koniske fod prydes af to rækker blade eller buer i relief.

N.E. 1967

Fig. 16—17. Skejby. Oblatæske 1862 og vinkande, anskaffet 1912 (p. 1379). — *Wafer box 1862 and wine jug 1912, of porcelain.*

1953 opstillet i skibets nordøsthjørne; før 1860 i koret¹³, derefter i skibets nordside lige ved korbuen.

Dåbsfad (fig. 15), Nürnbergerarbejde, af messing, o. 1550, stemplet med fabrikmærket »RS« på randen, der desuden prydes af de ældre fades enkle, stemplede ornament, rosetter og blade. I bunden en bebudelsesscene omgivet af stærkt udpudset ring med majuskler. I synsprotokollen o. 1862 er de aftegnet: »Rathewisrnb«, fire gange, måske en forvansket gengivelse af »Rathe wer RN(R) ist« (»Gæt hvem RN(B) er«)²⁵, bl. a. kendt fra Gimlinge (DK. Sorø II, 854). På randen graverede ejermærker, symmetriske bomærkeskjolde hvorover versalerne »P(I)N« og »AI«. 37,5 cm i tv. Hverken 1686⁷ eller 1700¹⁷ fandtes »et bækken« i fonten. *Dåbskande*, 1942, af messing.

Korbuekrucifiks, jfr. alterprydelse.

Prædikestol, o. 1630, svarende til Tilst (Hasle hrd.). Den er ifølge en malet indskrift skænket kirken 1773, men måske identisk med den stol, der er nævnt i regnskaberne 1633⁷. Den samtidige himmel, opsat ved restaureringen 1953, skal stamme fra Århus Vor Frue kloster²⁶. Stolen består af tre fag, hvis rekt-

angulære storfelter har kraftige, kassetteværksprydede rammer omkring glatte fyldinger. Også gesims- og postamentfelterne er glatte, med enkeltprofileret rammeværk. På hjørnerne kraftige, lave søjler med kompositkapitæler og glatte skafter, hvis prydbælter har kassetteværk ligesom gesims- og postamentfremspringene. På forsiden af disse ses henholdsvis diadem- og løvehoveder, på siderne hvirvelbosser. Den ottekantede himmel har kraftig tandsnitgesims og glatte frisefelter med rudebosser ved hjørnerne; undersiden listedelt. 1951—53 fik lydhimlen ny midtroset og stolen nye, drejede hængekugler samt ny trappe og smedjernsgelænder.

Prædikestolen, der o. 1862¹³ stod med en broget staffering suppleret med lidt forgyldning og i felterne billeder af Matthæus, Markus og Lukas (»ikke af stor kunstværdi«), havde i frisefelterne en indskrift med »gotiske bogstaver«: 1) »Bereder herenss veÿ oc gjører Hans stier Rætte«, 2) »Omvender eder oc troer Evangelio«, og 3) »Saa seer Huorlediss i Hore Til«. Ifølge samme kilde bar stolen årstallet »1673«, med blyant stod dog tilføjet »1773?«. - O. 1882—84 afrensedes alle farver, og stolen fik mørk egetræsfarve; i frisen maledes den nu stående indskrift, med fraktur: »Skjænket af biskop d [dr.?] bilsøe mdccclxxiii«, en indskrift der muligvis kun vedrører stafferingen. På lydhimlen afdækkedes 1953 ældre farvelag, blå indvendigt, men udvendigt en grå marmorering i to lag. Ved nystafferingen fik stol og himmel forgyldning på det mattede træ.

Stokværk, 1951, gråmalet og stafferet med blå og lidt forgyldning. Det foregående, fra 1882¹⁹, havde afløst et sæt fra 1817¹⁸, der o. 1862¹³ bestod af ti lukkede stader i hver side, med ryglæn. †*Præste-* og *degnestolene* stod 1850 i koret¹²; 1862 blev præstestolen erstattet af en stol bag det fremflyttede alter, hvorimod degnestolen blev flyttet ned ved siden af prædikestolen¹³.

Pulpitur i vest, fra 1951, gråmalet. Spor efter et †*pulpitur* i tårnrummet fremkom ved restaureringen.

Orgel, bygget 1951 af Marcussen & Søn, Åbenrå. Fire stemmer, et manual. Tidligere anvendtes et †*harmonium*.

Salmenummer- og *præsterækketavler* fra 1951.

Lysekrone, skænket 1918 af L. C. Lassen og hustru, Kirstinesminde¹³.

†*Ligbåre*, 1655⁷, fremstillet af to 10-alen træer, savdeller og smurt med kønrøg, af Søren tømmermand i Skejby.

Klokke, af støbejern, udført 1938 af de Smithske støberier, Ålborg²⁷; 80 cm i tv. I tårnet. †*Klokker*. 1—2) 1528 afleveredes til kronen to klokker, den ene vejede med sit jernfang i alt 2 skippund og 8 lispund, den anden 11 lispund³¹. 3) Omstøbt 1636 efter at være faldet ned og sønderbrudt. Der betaltes 12 dl. 1 mk. i arbejds løn, hvortil præsten gav 4 mk.; sognemændene forærede noget kobber hertil for at gøre klokken større⁷. 4) 1770, støbt af M. C. Troschell, Kbh. Den lille klokke bar om halsen indskriften: »Soli deo gloria. Me fecit M. C.

Fig. 18—19. Skejby. 18. Døbefont (p. 1380). 19. Gravsten (p. 1383). - *Romanesque font and tombstone.*

N.E.1967

Troschell« (»Gud alene æren. M. C. T. gjorde mig«). På den ene side af klokkelegemet stod: »Aar 1770 lod Biskop Doct. Povel Matthias Bildsøe mig støbe«¹³. Efter at tårnets øvre del 1816—17 var nedrevet, hang klokken over tårnhvælvingen, hvorfra der var en luge mod vest; klokkerebet førtes gennem et hul i hvælvingen ned i våbenhuset.

GRAVMINDER

Gravsten (fig. 19), romansk, af grovkornet, grårøddig granit, 179 x 60—56 cm, med afrundede hjørner, heraldisk højre langside dog forhugget og ujævn. Stenen prydes af et konturhugget processionskors, georgskors, på aftrappet Golgathahøj, 131 cm højt. I tårnummets vestvæg.

†*Begravelser*. Under restaureringen 1951 fandtes i alt fem begravelser²⁸, tilsyneladende alle fra nyere tid. Under korbuen og ragende ind i koret lå en

dobbeltgrav, sat af rå kampesten og kalket indvendig, antagelig den begravelse, der 1829 benyttedes som kirkens kalkkule, men som da ønskedes flyttet og graven fyldt²⁹. I skibets midtgang lå to og to grave med hensmuldrende fyrre-træskister; fire tilhørende **kistehanke*, af smedejern, 18,5—20,5 cm lange, spinkle og med lille fortykkelse midtpå, blev afgivet til Den gamle By (inv. nr. 212:52).

Kirkegårdsmonument, 1899, over fem børn af røgter Lars Svendsen og hustru, kvalt af røg juleaftens morgen 1898, mens forældrene var på arbejde³⁰.

KILDER OG HENVISNINGER

LA Vib. Kirkeinsp.ark. Regnskabsbog 1639—90 (G KRB-392) (delvis gengivet af R. Bendixen, jfr. nedenfor). — *Præsteark.*: 1762—1813. Hasle-Skejby-Lisbjerg sognes kirkebog (C 364—1). - *Ved embedet*. Synsprotokol 1862ff. Se i øvrigt fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Århus amt i almindelighed, p. 37—39, samt forkortelser p. 42—44. — Fyldige *udskrifter* af gennemgåede arkivalier i NM.s 2. afd.

Nationalmuseets 2. afd. F. Uldall: Om de danske Landsbykirker (ms) II, 1866, 83. Indberetninger ved Hugo Johannsen 1967 (altertavle og klokke), Vibeke Michelsen 1967 (inventar og gravminder), Peter Bang Termansen 1954 (restauration af altertavle, middelalderlige figurer, krucifiks, prædikestol og lydhimmel, sammen med snedker Møller-Petersen, prædikestolen tillige med malermester Normann-Pedersen).

Bygningsbeskrivelse ved Kjeld de Fine Licht, orgel ved Ole Olesen, inventar og gravminder ved Vibeke Michelsen.

Opmålinger og tegninger: Zinktryk af fire blade med plan, snit og facader 1:100 af E. og F. M. B. Draiby og S. Fritz 1948 (NM).

Litteratur: B. Bendixen: Skejby kirke i 800 år. Århus 1972.

¹ SBD VI, 517. ² T. Dahlerup: Det danske sysselsprovsti i middelalderen, 1968, 277ff. ³ Visitationsgebyret anføres i Århus domkapitels jordebøger 1600—63, udg. af P. Rasmussen 1972, 79. 1640 måtte ærkedegnen skaffe penge til kirkens reparation, KancBrevb. 5. juni. 1661 skriver sognepræsten i Hasle herredsbog, at kirken »tilhørte« ærkedegnens præbende, LA Vib. Århus bispearkiv (C 3—1083). ⁴ 1575 havde Skejby og Lisbjerg fælles præst, KancBrevb. 20. januar, og 1620 omtales Lisbjerg som hovedsognet, KancBrevb. 5. jan., jfr. p. 1418. KancBrevb. 10. april 1631 nævner Søren Bertelsen som præst i Lisbjerg, Skejby og Hasle. Angående gården i Hasle, KancBrevb. 4. april 1634. ⁵ KancBrevb. 28. maj 1639. ⁶ Kongens brev af 19. nov. 1698 i LA Vib. Århus bispeark. Korresp. vedk. Hasle-Skejby-Lisbjerg sogne 1631—1845 (C 3—588). ⁷ LA Vib. Skejby kirkes rgsk. 1639—90. ⁸ Kronens skøder II, 247. ⁹ LA Vib. Århus bispearkiv. Korresp. vedk. Hasle-Skejby-Lisbjerg sogne 1631—1845 (C 3—588). ¹⁰ LA Vib. Århus bispearkiv. Sager vedr. bispeembedet 1604—1812 (C 3—1519). ¹¹ B. Bendixen: Skejby kirke, 3Off. ¹² LA Vib. Provsteark. Århus købstad og Hasle herred 1807—54. Synsprot. for kirker og kirkegårde (C 24—5). ¹³ Synsprot. 1862ff. ¹⁴ Huller i korgulvet kan tilhøre et tåalter. Indb. 14. marts 1951 af H. Andersen til Forhistorisk museum, Moesgård (sag nr. 93). ¹⁵ Jfr. M. Mackeprang: Jyske Granitportaler: 1948, 222. ¹⁶ Samme, 299. ¹⁷ LA Vib. Århus bispeark. Kirkesyn 1700—02 (C 3—1166). ¹⁸ Note 13; indb. 3. sept. 1882 af V. Th. Walther til ministeriet, LA Vib. Bygningsinsp. Århus. Forsk. kirkesager 1850—1905 (B 239—124). ¹⁹ LA Vib. Århus amts ndr. provsti. Synsprot. 1813—44 (G 291 2). ²⁰ Note 7. 1657—58 anføres, at fjenderne »udbrød

N.E. 1967

Fig. 20. Skejby. Detalje af korbuecrucifiks, jfr. fig. 10 (p. 1376). - *Detail of chancel arch crucifix (cf. fig. 10).*

vinduerne og borttog jernstængerne». ²¹Den gamle By, inv. nr. 215:52. Der betaltes 18 rdl. for maleriet (note 11 ovfr. p. 35). ²²Samtidig maledes årstallet 1844 på den senere fjernede plint (indb.). ²³Den gamle By, inv. nr. 216:52. ²⁴Skråstreg gennem M'ets ene ben, der fortsætter i et D. ²⁵Antiqvariske Annaler III, 1820, 197f., jfr. Kulturen, 1957, »Dop«, 62. ²⁶Restauratoren, P. B. Termansen, foreslog overdragelsen af den omtalte himmel, da han regnede det for sandsynligt, at de to inventarstykker, både hvad angår valget af profiler og håndværksmæssigt bedømt, kunne være udført af samme mand. Ligeledes antog han, at prædikestolen kunne stamme fra Århus Vor Frue kloster, fordi denne omkring 1770 fik ny prædikestol. Lydhimlen, der blev fundet på et vaskehusloft i Århus Vor Frue kloster og 1931 afleveret til Den gamle By, var ifølge Termansen måske ikke taget med til Skejby sammen med stolen 1773, fordi den var i en dårlig tilstand (indberetn.). ²⁷Jfr brev af 23. juli 1837 fra de Smithske støberier til NM vedr. omstøbningen (NM). ²⁸Brev af 4. aug. 1951 fra R. Bendixen til NM; jfr. samme: Skejby kirke 63f. - E n plan med begravelserne indtegnet udført af Draiby 1951 (NM). ²⁹LA Vib. Hasle-Skejby-Lisbjerg sognes kirkebog 1762—1813 (G 364—1). ³⁰Vedr. begivenhedens anvendelse i agitatorisk øjemed, jfr. note 11, p. 65. ³¹BA. Reg. 108 A, nr. 21. Fortegn. over indkrævede klokker 1528—29.

SUMMARY

The parish of Skejby, situated just north of Århus, was incorporated into the city in 1962. The modest church of this village, the earliest parts of which date from about the year 1200, is built of granite ashlar together with both rough and cut granite boulders. A tower was probably added to the west gable of the nave around 1500, but only the lower part of this is preserved, while the present upper part was built in 1912. Repairs and renovations from time to time have left their mark on the building so that only very little of the masonry is the original, cf. ground-plan fig. 3. A Romanesque tympanum (fig. 6), which may originate from the church, has been set above the main entrance in the south wall of the tower when this was constructed in more recent times.

A thorough overhaul 1951—53 has left its mark on the interior of the church and has included new furniture: altar-table, pews and gallery. Articles of an earlier date have been re-sited: the remodelled Late-Mediaeval altarpiece (fig. 9) has been placed on the north wall of the nave while opposite on the south wall are the side figures from a chancel arch crucifix (fig. 14). The Gothic chancel arch crucifix (fig. 10) has now been placed on the altar-table. The altar candlesticks (fig. 13) in the church are from 1635. The granite baptismal font (fig. 18) is from the Romanesque period as is a tombstone with a processional cross (fig. 19). The dish of the font (fig. 15) stamped »RS« was very likely made in South Germany.

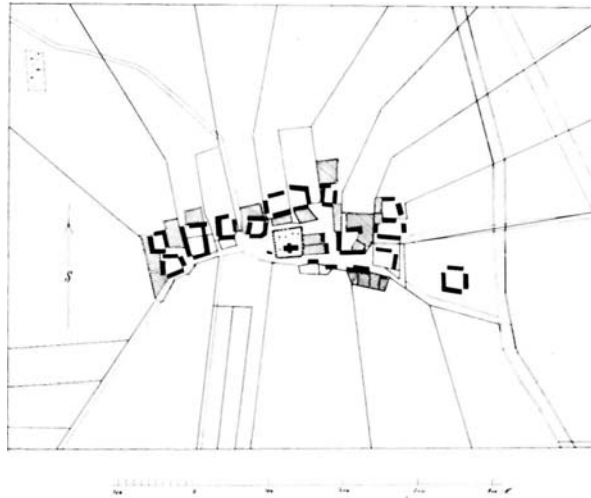

Fig. 21. Skejby. Landsbyplan 1 : 10000. Kopi efter matrikelkort 1862 (oprindelig opmåling 1779). — *Map of the village 1862 (original survey 1779).*